

ALİ CENAP YOĞLU

Şehir Plancıları Odası Mersin İl Temsilciliği

Herkese hoş geldiniz demek istiyorum. Ben aslında Şehir Plancıları Odası İl Temsilciliği'ni Eylül ayından beri yürütüyorum. Temsilci olarak 5-6 aylık bir deneyimim var. Bunu iki şekilde değerlendirebilirsiniz: Birincisi söyleyeceklerimin çok kısa bir sürede elde ettiğim gözlemlere dayalı olduğunu düşünebilirsiniz. İkincisi yerleşik iktidar yapılarıyla çok fazla entegre olamadığım için objektif değerlendirmeler olarak da yorumlayabilirsiniz.

Forumun konusu değişimi yönetmek ve ben de aslında Ruşen Hocam'ın başladığı yerden başlamak istiyorum. Burada bizim için önemli olan kavram aslında 'yönetmek' kavramı. Yönetim konusunda Ruşen Hocam da içeriği ortaya koydu aslında; olayı kendi gidişatına bırakmamak, süreci bir amaca doğru yönlendirmek meselesinin 'yönetmek' fikrinin temelinde yattığını söyleyebiliriz.

Benim Mersin'e ilişkin en büyük gözlemim Mersin'de bir yönetim problemi olduğu. Fakat buradaki sorun aslında bir yönetememek problemi değil. Sorunu daha çok çoklu bir yönetim sorunu şeklinde ortaya koymamız daha mantıklı. O da şundan kaynaklanıyor: ben etrafıma baktığım zaman her kurumun kendi uğraş alanında aslında bir şeyler yapmaya çalıştığını görüyorum. Ticaret Odası olsun, Üniversiteler olsun, Meslek Odaları olsun her biri kendi alanlarında birtakım işler yapmaya çalışıyorlar, fakat bunlar arasında bir koordinasyonsuzluk ve ilişkisizlik var. Mesela bunlarla ilgili birkaç deneyimimi sizinle paylaşmak isterim. Bundan kısa bir süre önce Üniversitede, "Üniversite-Sanayi İşbirliği" başlığı altında bir toplantı düzenlendi. Bu toplantıda Mersin Ticaret ve Sanayi Odası başkanı açıkça işbirliği konusunda Üniversiteden yaptıkları taleplerde yeterli bir geri dönüş alamadıklarını dile getirdi. Nükleer santral meselesi diğer bir örnek. Burada nükleer karşıtı platform bu meseleyle ilgili ciddi çalışmalar yapıyor ama bu konuyla doğrudan ilgili diğer örgütlerin bununla ilgili görüş bildirdiğini çok fazla duyamıyoruz. Bir başka örnek Akdeniz Oyunları meselesi. Akdeniz Oyunları Mersin'de düzenlenecek. Bu konuyla ilgili en etkili üç kurum Olimpiyat Komitesi, Valilik ve Büyükşehir Belediyesi, bunlar arasında da bir koordinasyon olduğu söylenemez. Böyle bir organizasyon Mersin'de olacak ama sanki hiç Mersin'i ilgilendirmeyen bir aktiviteymiş gibi bir ruh hali var. Diğer bir örnek ise şu: Akdeniz Belediyesi sınırları içerisinde bir bölge TOKİ tarafından kentsel dönüşüm alanları ilan edildi. Bununla ilgili Akdeniz Belediyesi çeşitli açıklamalarda bulunurken Büyükşehir Belediyesi'nin konuyla ilgili görüşlerini ifade ettiğini çok duymadık.

Bütün bu parçalanmış yönetim meselesi göz önüne alındığında Mersin'de benim için bütün bu sorunların temelinde yatan mesele lidersizliktir. Konuşmamın temel noktası da budur. Ben Mersin'i lidersiz bir kent olarak görüyorum. Burada liderden kastettiğim şey şudur; biraz önce parçalanmış durumda bulunan aktörler ve onların aktivitelerini bir araya getirecek ve onları birbiriyle bütünleştirecek, bütün bu çalışmalara belli bir yön tayin edecek bir aktörün olmadığını görüyorum. Yalnız buradaki liderlik meselesini konuşurken despotizm gibi bir liderlikten bahsetmiyorum. Burada liderlik yapacak kişi ya da kurum uygulayacağı yöntemle, seçtiği yolun doğru olduğuna insanları ikna edecektir. Bu liderliği kim yapabilir sorusu karşısında ilk aklıma gelen cevap Büyükşehir Belediyesi oluyor. Yerel seçimlerden sonra tüm il sınırının Büyükşehir Belediyesi sınırlarına olacağını varsayıyoruz ama Büyükşehir Belediyesi'nin şimdiye kadar böyle bir potansiyel gösterdiğini söyleyemeyiz.

Genelde bu liderlik vasfı ya da liderlik kelimesi geçtiği zaman insanlarda hemen şöyle bir duygu uyanıyor; genelde "siyaset üstü" bir kişilik tanımlaması gibi apolitik bir tanımlama yapılıyor ki bence bu çok doğru olmayan bir tanımlama. Bence lider dediğimiz kişi/kurum/kuruluş tam aksine siyasi bir kişilik olmalıdır. Fakat burada siyasetten benim kastettiğim şey AKP'li, CHP'li ya da MHP'li olmaktan ziyade tercih yapabilmek meselesidir. Tercihler derken ve özellikle meseleyi sosyal boyutlarıyla ele alan tercihler derken; genelde sermaye düşmanlığından bahsetmiyorum. Ancak genellikle böyle bir algı oluşturulmaya çalışılıyor. Mesela nükleer karşıtı olmak neticede uluslararası ve ulusal sermaye karşısında geçimini turizmden sağlayan küçük ölçekli sermayenin taraftarı olmak demektir. Burada ciddi bir tarımsal üretim var ve bunlar da yurtdışına ihraç ediliyor. Mesela yine bu örnekte nükleer santrale karşı durmak neticede narenciye ihraç eden sermayenin yanında yer almaktır.

Benim burada tercihten bahsettiğim şey aslında sosyal sonuçlarıyla bir olguyu değerlendirmek ve ona göre tercih yapmaktır. Bunu kentsel dönüşüm projelerinde de dikkate alabilirsiniz, konut yoğunluklarından tutun da aklınıza gelebilecek her türlü şeyde de. Özellikle bu siyasi olmaktan kastımın ne olduğu ve AKP'li, MHP'li, CHP'li olmak meselesinin bu işle ne kadar uzak olduğuyla ilgili şöyle bir örnek vereyim sizlere: Büyükşehir belediyelerinde belediye meclislerinden geçen imar değişiklikleri ile ilgili meclis kararlarını göz önüne aldığımız zaman aslında çoğunun oybirliğiyle alındığını görürsünüz. Ama ben buradaki oy birliği meselesini siyasi kültür sonucunda oluşmuş bir uzlaşma gibi algılamaktansa bir suç ortaklığı olarak algılıyorum. "Sen benim önerime evet dersin, ben senin önerine evet derim" gibi. İşte bu anlamda ben tercih ve tercihsizlik meselesini vurgulamak isterim.

Liderlik meselesinin biraz önce de söylediğim gibi bence en önemli ayaklarından bir tanesi olarak tercihte bulunmaktan bahsetmiştim. Ama burada tercihte bulunmak meselesinin tabii bir risk de barındırdığını kabul etmek gerekir. Neticede önünüzde bir durum geliyor, o durum ve koşula göre yapılmış analizler var ve oradan bir tercihte bulunuyorsunuz. Liderlik böyle bir şeydir. Doğru tercihte bulunursanız bu işin meyvesini yersiniz, yanlış tercihte bulunursanız da bu işin bedelini ödersiniz. Ama siyaset kurumundan bizim beklediğimiz aslında lider potansiyelinde olan insanların olgunlaşması ve bizim önümüzde birer seçenек olarak gelmesidir. Bu anlamda siyaset kurumunun da doğru çalışmadığına yönelik bir eleştiride bulunmak gerekir.

Toparlayacak olursam Mersin'de en büyük problem veya Mersin'in içinde bulunduğu karmaşık durumdan çıkmasını sağlayacak mekanizma olarak ben bir liderlik mekanizmasının olabileceğini düşünüyorum. Fakat burada şöyle bir şey var tabii; Mersin gibi yüksek oranda göç alan bir yerde doğal olarak insanların kentine karşı olan aidiyet duygusu biraz daha düşük düzeyde oluyor. O zaman böyle bir liderin çıkma potansiyeli var mıdır yok mudur? Elbette vardır ama diğer kentlere göre biraz daha zor olacaktır. Nihayetinde tarihin belli bir aşamasında bu kırılacak. Ama bizim tüm beklentimiz bu kırılma noktasını beklememek ve öncesinden bu işi kotarmaya çalışmak.

Son söz olarak bu yönetmek meselesiyle ilgili şunu söyleyeyim. Benim araştırma görevlisi olarak çalıştığım yüksek lisans programlarında -ki Ruşen Hocamız da o eğitim programlarında yüksek lisans ve doktora düzeyinde dersler vermektedir; benim de aynı zamanda o programda hocam olmuştur- biz bir konu seçip o konu etrafında çalışmalar yürütürüz. O program, şehir planlama ile kamu yönetiminin ortak yürüttüğü bir programdır. Çalışmamızın birinde şöyle bir sorunla yola çıktık: Türkiye'nin İstanbul, Ankara, İzmir ya da Gaziantep gibi çeşitli nedenlerle ön plana çıkmış kentleri var ama bunun yanında kendi kaderine terk edilmiş kentleri de var. Bu kentlerde neler oluyor diye merak ettik ve inceleme

alanı olarak da Amasya'yı seçtik. Oraya gittiğimiz zaman gerçekten de kendi haline bırakılmış bir kent vardı. İnsanlar bir sürü çalışmalar yapıyorlar. O çalışmalarını var olan ama çok derinlerde olan bir gelişme potansiyelini ortaya çıkarma çabası olarak da yorumlayabilirsiniz, büyük ihtimalle olmayan bir potansiyeli yaratmak gibi de yorumlayabilirsiniz. Ama insanlar orada uğraşıyorlar. Dönüp Mersin'e baktığınız zaman Mersin'de gerçekten bir gelişme, bir büyüme potansiyeli var. Çoğu insanın yüz ifadesinde ya da konuşmalarında kendilerine duydukları güvenden de bir gelişme potansiyeli olduğu belli. Fakat ben burada bu gelişme potansiyelinin taşıdığı riski vurgulamak istiyorum. Eğer bu potansiyel yanlış yönlendirilirse bu sefer hiç geri dönüşü olmayan adımlar atılabilir. Mesela sahil bandında yer alan yüksek katlı binalar benim için en önemli örneklerden bir tanesidir. Bir kentin turizm potansiyelinin doğru yönetilememesi ve kendi haline bırakılması neticede kıyıların yüksek bloklarla dolmasına neden oldu ve şimdi herkes o bloklarla ilgili ne yapılacağını kara kara düşünüyor. Dolayısıyla potansiyel iyi bir şey ama yönlendirilebilirse iyi bir şey diyerek konuşmamı bitirmek istiyorum. Teşekkür ederim.